

West Bengal State University
B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2013

PART - I
SANSKRIT — HONOURS
Paper - I
(NEW AND OLD SYLLABUS)

Duration : 4 Hours]

[Full Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.
The figures in the margin indicate full marks.

(NEW SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 20)

1. Write short note on any *one* of the following : 1 × 4 = 4
वृत्तम् , मात्रा, गणः ।
2. Define and illustrate any *two* of the following : 2 × 4 = 8
शालिनी, भुजंगप्रयातम् , प्रहर्षिणी, मन्दाक्रान्ता ।
3. Scan and name the metres in any *two* of the following : 2 × 4 = 8
  - a) प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा ।
  - b) यमुनातटमच्युतकेलिकला ।
  - c) क्व च निशितनिपाता वज्रसाराः शरास्ते ।
  - d) मम विरहजां न त्वं वत्से शुचं गणयिष्यसि ।

UNIT - II

(Marks : 40)

4. Join in Sandhis any *four* of the following : 4 × 1 =

महा + ऐरावतः, देवी + आगता, महत् + औदार्यम्, पुम् + कोकिलः, दुः+कृतम्, नरः+अयम् ।

5. Disjoin the Sandhis in any *four* of the following : 4 × 1 =

मात्राशीर्वादः, शयितम्, प्राङ्मुखम्, संवत्सरः, आविष्कृतम्, पुनरागतः ।

6. Account for the case-endings in any *eight* of the following underlined words : 8 × 1 =

- a) गोपः गां दुग्धं दोग्धि ।
- b) क्रोशं कुटिला नदी ।
- c) ग्रामं निकषा वनम् ।
- d) सः वत्सरेण व्याकरणम् अपठत् ।
- e) प्रभुः भृत्याय कृध्यति ।
- f) अग्नये स्वाहा ।
- g) सः चोरात् विभेति ।
- h) धर्मात् सुखं भवति ।
- i) अन्नस्य पाकः ।
- j) सर्वेषां व्यसनं त्यज्यम् ।
- k) गोषु कृष्णा बहुक्षीरा ।
- l) रवौ अस्तं गते स आगतः ।

7. Distinguish between any *four* of the following words : 4 × 2 = 8
- a) आचार्या and आचार्यानी ।
 b) यवनी and यवनानी ।
 c) भुनक्ति and भुङ्क्ते ।
 d) उदन्यति and उदकीयति ।
 e) महाराजा and महाराजः ।
 f) पितृवत् and पितृमत् ।
8. Name and expound the Samasas in any *four* of the following : 4 × 2 = 8
 अनुरूपम् , राजपुरुषः, नीलोत्पलम् , त्रिभुवनम् , वीणापाणिः, अग्नीषोमौ ।
9. Correct or justify any *four* of the following : 4 × 2 = 8
- a) वदन्त्यपर्णामिति तां पुराविदः ।
 b) नृसिंहाय नमस्कुर्मः ।
 c) मा निषाद प्रतिष्ठां त्वमगमः शाश्वतीः समाः ।
 d) धृतधनुषं रघुनन्दनं पश्यामि ।
 e) प्रणम्य शितिकण्ठाय ।
 f) उपर्युपरि बुद्धीनां चरन्तीश्वरबुद्धयः ।

UNIT - III

(Marks : 30)

10. Translate into Sanskrit and write in Devanagari script : 15
- a) There was in Ayodhya a king named Dasaratha. He used to hit a mark only by its sound. Once in the rainy season he went to the bank of the river Sarayu for hunting. Then night came. At that time a hermit boy was filling his pitcher with water. The king took the sound of the pitcher being filled to be the trumpet of an elephant and cast his arrow. Suddenly he heard the sound 'Alas, I am undone !' and hastened to the spot.

OR

- b) Life is struggle. There are many ups and downs. Sorrow and happiness move like a wheel. Prosperity and adversity come and go like sunshine and cloudy weather. The companionship of a good friend increases our happiness and diminishes our sorrow. So, a few sincere friends will be needed. But in this world, real friends are rare.

11. Translate into English :

- a) अस्ति उत्तरापथे मन्दारनाम्नि पर्वते दुर्दान्तो नाम सिंहः । सः सर्वदा बहुपशुवधं करोति स्म । ततः सर्वे पशवः मिलित्वा सिंहं विज्ञापितवन्तः — देव, किमर्थं भवान् एकत्र सकलपशुवधं करोति ? वयमेव भवतः आहारार्थं प्रतिदिनम् एकैकं पशुम् उपहरामः । सिंहः उक्तवान् - एवं भवतु । ततः प्रभृति एकैकं पशुं सिंहाय निवेद्य अन्ये पशवः कालम् अयापयन् ।

OR

- b) यो मनुष्यो यत्र जन्म लभते सा तस्य जन्मभूमिः । जन्मभूमिः मनुष्यस्य सर्वदैव आदरस्य पात्रं भवति । कुत्रापि गतो मनुष्यो जन्मभूमिं सदा स्मरत्येव । तद्दर्शनाभिलाषः तस्य हृदये वर्तते । भारतवर्षोऽयमस्माकं जन्मभूमिः । भारतवर्षश्चास्माकं देशः । स्वदेशस्य कृते सर्वेषां हृदये सम्मानः आदरश्च भवति ।

UNIT - IV

(Marks : 10)

12. Write an essay in simple Sanskrit on any one of the following :

- a) चिन्तानायको विवेकानन्दः ।
 b) छात्राणां राजनीतिचर्चा ।
 c) परिवेशदूषणं तत्प्रतिकारश्च ।
 d) संस्कृतदिवसः ।

(OLD SYLLABUS)

UNIT - I

(Marks : 15)

1. a) Write short note on any one of the following : 1 × 3 = 3
लघुस्वरः, समवृत्तम्, यतिः ।
- b) Define and illustrate (any two) : 2 × 3 = 6
मन्दाक्रान्ता, द्रुतविलम्बितम्, भुजङ्गप्रयातम्, वसन्ततिलकम् ।
- c) Scan and name the metre (Any two) : 2 × 3 = 6
- i) एष त्वामभिनवकण्ठशोणितार्थी ।
- ii) ग्रीवाभङ्गाभिरामं मुहुरनुपतति स्यन्दने दत्तदृष्टिः ।
- iii) भवन्ति नम्रास्तरवः फलागमैः ।
- iv) प्रत्यर्पितत्यास इवान्तरात्मा ।

UNIT - II

(Marks : 30)

2. a) Explain the following with example : 5
नञ्स्थाः षट्प्रकीर्तिताः ।
- OR
- उपपदविभक्तेः कारकविभक्तिर्बलीयसी ।
- b) Join in Sandhis (Any two) : 2 × 1 = 2
ने + अनम्, श्रियै + अर्थः, भवान् + लिखतु, तत् + श्रुतम् ।
- c) Disjoin the Sandhis (Any two) : 2 × 1 = 2
मनीषा, द्वावेतौ, नीरवः, वृहस्पतिः ।

- d) Account for the case ending (Any four) : 4 × 1 = 4
- i) गां दुग्धं दोग्धि ।
  - ii) जटाभिः तापसः ।
  - iii) पुण्येन दृष्टः ।
  - iv) पादेन खञ्जः ।
  - v) पाकाय याति ।
  - vi) ग्रामं गच्छन् तृणं स्पृश्यति ।
- e) Distinguish between any two of the following pairs : 2 × 2 = 4
- i) उत्तिष्ठति — उत्तिष्ठते ।
  - ii) सुगन्धि — सुगन्धः ।
  - iii) पाणिगृहीती — पाणिगृहीता ।
  - iv) वने उपवसति — वनम् उपवसति ।
- f) Give the resulting forms (Any five) : 5
- धा + शानच् , हिरण्य + मयद् , दृश् + सन् + लट् 3rd person singular, कृ + णिच् + लट् 3rd person plural, अधि - शी + ल्यप् , पच् + क्त, दशरथ + इञ् , गङ्गा + ढक् ।
- g) Substitute single words for : (Any two) 2 × 2 = 4
- वृक्षाणां छाया, सुखेन क्रियते यत् , पुनः पुनः वदति, अग्निश्च सोमश्च, अस्माकम् एतत् , रघोरपत्यं पुमान् ।
- h) Correct or justify any two of the following : 2 × 2 = 4
- i) प्रदीयतां दाशरथाय मैथिली ।
  - ii) अपारा भगवानस्य महिमा ।
  - iii) नृसिंहाय नमस्कुर्मः ।
  - iv) वदन्त्यपर्णामिति तां पुराविदः ॥

UNIT - III

(Marks : 25)

3. Discuss the dramatic significance of Brahmaçari episode in Svapnavāsavadatta. 10

OR

Write a comprehensive note on the role of Viduṣaka as depicted in Svapnavāsavadatta.

4. Translate into English or Bengali any one : 5

i) प्रद्वेषो बहुमानो वा संकल्पादुपजायते ।

भर्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे महती स्वता ॥

ii) कातरा येऽप्यशक्ता वा नोत्साहस्तेषु जायते ।

प्रायेण हि नरेन्द्रश्रीः सोत्साहैरेव भुज्यते ॥

5. Explain in Sanskrit any one of the following with reference to the context : 1 × 7 = 7

i) कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना

चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छति भाग्यपङ्क्तिः ॥

ii) दुःखं त्यक्तुं बद्धमूलोऽनुरागः ।

रमृत्वा रमृत्वा याति दुःखं नवत्वम् ॥

6. Write short note on any one of the following : 3

धोषवती, रुमण्वान् ।

UNIT - IV

(Marks : 10)

7. Translate the following passage into English or Bengali :

कस्मिंश्चिदधिष्ठाने कश्चिद् दरिद्रो ब्राह्मणः प्रतिवसति स्म । एकदा प्रभाते तस्य ब्राह्मणी प्रसूता । ब्राह्मणी स्वभर्तारं ब्राह्मणं पुत्ररक्षणाय नियुज्य स्नानार्थं नदीं गता । तदा च राजकुलात् पार्वणश्राद्धे दानग्रहणाय ब्राह्मण आहूतः । ब्राह्मणः गृहपालितं नकुलं पुत्ररक्षणाय आदिश्य राजभवनमगच्छत् । तदा सर्पमेकं गृहे प्रविशन्तं नकुलो जघान ।

OR

Translate the following passage into Sanskrit :

In the Himalayan region, there was a dense forest, Naimisaranya by name. Once a great number of sages assembled there on the occasion of great sacrifice of king Sannaka. 'Santi' was also present there. Requested by the sages he narrated the Mahābharata before them.

UNIT - V

(Marks : 20)

8. Write a brief note on the poetic excellence of Banabhatta.

OR

Analyse critically the advice delivered by Śukanāsa to Candrapida.

9. Translate into English or Bengali any one of the following :

i) मनसा देवताध्यारोपणप्रतारणासम्भूतसम्भावनोपहताश्चान्तःप्रविष्टापरभुजद्वयमिवात्मबाहुयुगलं सम्भावयन्ति । त्वगन्तरिततृतीयलोचनं स्वललाटमाशङ्कते ।

ii) आसीदशेषनरपतिशिरःसमभ्यर्चितशासनः पाकशासन इवापरश्चतुरुदधिमालामेखलया भुवां भर्ता प्रतापानुरागावनत-समस्त-सामन्तचक्रश्चक्रवर्तिलक्षणोपेतो (राजा शूद्रको नाम) ।

10. Explain in Sanskrit any one of the following :

1 × 7 = 7

i) जरावैकूलव्यप्रलपितमिति पश्यन्ति वृद्धजनोपदेशम् ।

ii) आत्मप्रज्ञापरिभव इत्यसूयन्ति सचिवोपदेशाय ।